

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΡΗΓΑ ΠΛΑΜΗΔΗ 4, ΤΗΛ. 30-297 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΤΩΝ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 23 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1939

ΕΦΗΜΕΡΑ

ΤΟ ΘΕΜΑ

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΩΤΙΑΔΗ

Ο Ζιρωντού λίγο πριν από τον πόλεμο έγραφε: «Δέ βρισκόμαστε πιά σε μια εποχή όπου ο ρήτορας κι' ο συγγραφέας έχουν όλη την άνεση να διαλέξουν το θέμα τους. Σήμερα, αντίθετα, τα θέματα επιβάλλονται σ' αυτούς, ή καλύτερα τ' ο θ έ μ α, γιατί δεν υπάρχει παρά ένα».

Η αλήθεια που κρύβει ο άφορισμός αυτός είναι ακόμα πιο φανερή, έπειτα από ό,τι έγινε τό Σεπτέμβριο. Είτε γράφουμε, είτε όχι, κάθε ώρα και κάθε στιγμή, ή σκέψη μας τρέχει προς τό μοναδικό αυτό θέμα. Η φαντασία μας ταξιδεύει προς τά πεδία των μαχών και τά άχωρώματα, προς τους άκεανούς όπου οί σύντομες τραγωδίες άκολουθούν ή μιά την άλλη, προς τους αίθρες όπου μονάχα πιά ο πόλεμος κράτησε την παλιά μορφή του της προσωπικής τόλμης και άντρείας. Πιρισσότερο όμως κι' απ' όλα αυτά ή φαντασία μας πλανιέται πάνω από τό πανανθρώπινο δράμα. Σάν κανείς αναλογιστεί όλες εκείνες τις συμφορές του άώνυμου πλήθους, που καμιά ιστορία και κανένα χρονικό δέ θ' αναφέρουν ποτέ, όταν κανείς συλλογιστεί τά χαμόγελα που έσβησαν άπάνω στα νεανικά πρόσωπα πριν καν άνθήσουν, όλες τις συντριμμένες έλπίδες, όλους εκείνους τους πόνους που δεν μπορούν να βρουν άναπαυμό παρά στον τόφο ή την τρέλλα, τότε με μιάς ή αίσθηση της ζωής γίνεται, για καθένα από μας, σκληρή, άμείλιχτη, άνελήθη.

Πώς τότε να τραγουδήσεις τις άμορφες ενός δάσους, πώς τά χρώματα μιάς δύσης, πώς τ' άρώματα των λουλουδιών, πώς την ήλιόλουστη μέρα ή τη σιωπηλή έναστρη νύχτα; Όλα αυτά, όπως ή άγωνία πιέζει τά στήθη μας, είναι θέματα που σου προκαλούν τό ειρωνικό χαμόγελο. Όποιον έχει άκόμα τη διάθεση να καταπιάνεται μ' αυτά, τόν νοιώθεις τόσο ξένο, τόσο άπομακρυνά από σένα, που δεν έχεις καν τόν καιρό να θαυμάσεις ή ν' άγαναχτήσεις με την άδιαφορία του.

Μά τότε, θά ρωτήσει κανείς, τί γίνεται ή τέχνη; Σάν αυτή δεν μπορεί πιά να διαθέσει τις πηγές του λυρισμού για ό,τι μεθ' τις αισθήσεις μας— είτε χρώμα, είτε άρωμα, είτε ήχος είναι αυτό — ποιοί κόσμοι πιά της άπομένουν; Ποιοί; Μά ό,τι κάνει τά ξεχειλά τό κύπελο της συμπόνας κάθε άξιας, κάθε πονετικής ζωής. Ό,τι κάνει την ψυχή μας να υποφέρει και να θρηνηί. Ό,τι... νά, κείνο εκεί τό «έπεισόδιο» που άνάφερε τό γράμμα από την Κίνα, που δημοσίεψε τό περιοδικό μας στο περασμένο φύλλο: «Είδα με τά μάτια μου την ξέφρενη έξοδο μιάς πεινασμένης οίκογένειας. Η μητέρα βάδιζε μπροστά, κρατώντας στα γέφια της ένα μωρό, αδύνατο σαν σκελετός. Τό μεγαλύτερο παιδί — δέκα χρονώ — έχει κρεμάσει σ' ένα ραβδί τ' άπομεινάρια ενός γδαρμένου σκυλιού: θά ζήσουν μ' αυτά τρεις μέρες. Ένα ρακένδυτο παιδάκι περπατά τελευταίο μασουλίζε κλαίοντας ένα κομμάτι άψητο κρέας». Η εικόνα αυτή της οίκογένειας που, μέσα στο παγερό πλημμυρισμένο τοπίο, βαδίζει προς τό άγνωστο, ή καλύτερα προχωρεί για να συναπαντήσει μερικά χιλιόμετρα πέρακάτω τόν πιο τρομερό θάνατο, μάς άναστατώνει και μάς συγκλονίζει τόσο, όσο δέ θά τό κατόρθωνε κανένα κεφάλαιο βιβλίου, όσο κι' αν ήταν καλογραμμένο, που θά ιστορούσε κάποιο δράμα της μικροαστικής άνιας μας ή πλήξης. Η εικόνα αυτή είναι ή άσπλαγχνη Μοίρα του κόσμου μας που, με σημαία τ' άπομεινάρια του γδαο-

μένου σκύλου πάνω στο ραβδί που κρατά ένα «παιδάκι» δέκα χρονώ, βαδίζει προς τη συμφορά και τόν θλεθρο.

Μπορεί βέβαια κανείς ν' άδιαφορήσει για ό,τι γίνεται γύρω του, κοντά του ή στα πέρατα της γής, ν' άπομεινωθεί μέσα σ' ένα οποιοδήποτε εύχάριστο περιβάλλον, να κλειστεί έγωιστικά μέσα στον έαυτό του και, όπως πριν, να χαρεί ό,τι κάνει τη ζωή άπλή, γλυκειά και φιλική. Δέ λέω, μπορεί... Μή και δεν υπάρχουν άνάμεσά μας τόσο και τόσο, που δέ διατάζουν άκριβώς πάνω σ' αυτή τη δυστυχία να ύψωσουν τη δική τους ευτυχία; Υπάρχουν κι' αυτοί... Μά ούτε οί πρώτοι, ούτε οί δεύτεροι, ούτε οί άδιαφοροί, ούτε οί πανικόβλητοι, ούτε οί φυγάδες, δεν μπορεί να είναι, στις κρίσιμες αυτές ώρες, οί οδηγοί της ανθρωπότητος. Γιατί πνευματικός άνθρωπος θά πεί, πρώτα κι' άρχή, σκαφτιάς του έληθινού πολιτισμού. Άλλοίμονο αν ή τέχνη δεν ήταν παρά μιά άπλή ύπόθεση δεξιοτεχνίας. Ο Αισχύλος, ο Σοφοκλής, ο Πλάτωνας, ο Σαίξπηρ, ο Θερβάντες, ο Ντοστογιέβσκυ, ο Μπετόβεν δεν είναι μεγάλοι γιατί μονάχα τούς δόθηκε τό χάρισμα να γράφουν ή να συνθέτουν. Μέσα τους ύπήρχε κάτι άλλο: ύπήρχε ή φλόγα κ' ή πνοή εκείνη, που δίχως αυτή τίποτα αιώσιο και τίποτα άξιο δέ δημιουργείται στον κόσμο μας. Όσοι έχουν τη δύναμη να σταθούν άπάνω στις έπάλξεις της ζωής, για να κοιτάζουν τό μέγα δράμα της και σ' αυτό ν' αφιερώνουν τις Ικανότητές τους, αυτοί μονάχα γλυτώνουν από τη φθορά. Οί άλλοι, όσοι με χίλιους δυό ύπολογισμούς κ' έξευτελισμούς άρκοούνται στις πρόσκαιρες επιτυχίες, όπως δεν έχουν τίποτα τό άληθινό να προσφέρουν στους συνανθρώπους τους, είναι ο σωρός που ο χρόνος θά παρασύρει μαζί του και θά τόν σκορπίσει άδοξα μέσα στον άκεανό της λησμονιάς.

Έπειτα, γιά να σταθείς ένας άξιος τεχνίτης, γιά να πλησιάσεις μέσα από (ΣΥΝΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 2)

Από τους θεσμούς του Άγίου Όρους (Σχετικά με τό Άγιο Όρος, ο συνεργάτης μας κ. Γ. Κοϊφό- λας γράφει σειρά άρθρων στην σελ. 9).

“ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ”

ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

ΤΟΥ ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

Ο Ισκιος του θανάτου.— Όπως σ' άλλους τό χαμόγελο.— Ό άπαισιόδοξος της άεροπορίας.— Γαλλία ήγουν ή ώριμότητα.— Φαντάσματα με καλή άνατροφή.— Νεοελληνική μυθομανία.— Σφαγές και τά παρόμοια.— Τό άποκούμπι της ψυχής μας.— Τό Παρίσι του Πολέμου.— Αυτοί που δέ γνωρίζουνταν.

Η άναχώρηση του τραινου στο σταθμό Λαρίσης, με τούς φίλους που σ' άποχαιρετούν, με τη βροχή της Έλλάδας που την άκούς να δέρνει τά ξύλα, με τις σταλαματιές της που άπομεινάν άπάνω σου και τις χαϊδεύεις. Νιώθεις πώς όλα αυτά θά σου λείψουν σε λίγο. Μόλις βαρέσει ή σφυρίχτρα, θ' άρχισει ή ξενητεία σου. Τ' άγαπητά πρόσωπα, που σου μάθανε την άντρικεια στοργή, τη γαρά της φίλιας και την κρυφή ευγένεια της Πατρίδας σου, θά γάθουνε στο νόμο της άπόστασης. Κι έπειδή είναι δίσεχτοι οί χρόνοι, συλλογίσαι πώς ίσως κείνα από τά πρόσωπα αυτά να μην ξαναδείς.

Η ξενητεία παίρνει τώρα μιά θολωμένη είδη τραγωδίας και πόνου. Περισεύει ο λυρισμός μέσα σου, ή ευαισθησία, ο Ισκιος του θανάτου που σαλαγάει την Ευρώπη. «Μπορεί κανένα τους να μην ξαναδώ!» Τό τραινό θά σε πάει στην καρδιά της Ευρώπης και του κινδύνου. «Κι όταν τούς ξαναδώ, πώς θά μάς έχουν κάνει οί χαλασμοί; Ένας χωρισμός σαν κι αυτόν έδώ άπόψε, μ' έμάς τέτοιους που είμαστε άπόψε, θά μπορείς να ξαναγίνεις; Θα μπορούσαμε να ξαναγίνουμε όπως είμασταν φέτος, όπως μιλούσαμε κι' άντικρύσαμε τό μέλλον σ' εκείνη τη βαρκάδα σ' άνοιχτά του Έλληνικού (δου έβαζα άκόμη στοίχημα πώς δέ θά γίνει πόλεμος), και τά πρώινά στον «Πυρσό», και τά μεσημέρια στη μπύρα του Όρφανίδη, και τη νύχτα στο «Λιάπеси» και στους δρόμους της Άθήνας μας και του Φαλήρου, θά μπορούσει να ξαναγίνει μέσα μας ή ζωή με τόση λαγύρα; Όλα όσα χρωστάω στους ανθρώπους αυτούς της φίλιας και της ευγένειας που με κοιτάζουν στο φωτοχούλη τούτονε σταθμό του τραινου, άμα τούς ξαναδώ θά μπορέσω πάλι να τά νιώσω αυτά που τούς χρωστάω υ-

πως τά καταλαβαίνω άπόψε: «Η θά τά τσακίσει όλα στην καρδιά μας ο χαλασμός του κόσμου;»

Θυμάμαι κάποιο άλλο χωρισμό, σ' άλλο σταθμό, σ' άλλα χρόνια μ' άλλους ανθρώπους, κι όπως τότες σιγοκρούουν σ' αυτιά μου οί στίχοι του Σικελιανού:

Σκυμένοι από τό παραθύρι και του προσώπου μας οί γύροι ή ίδια μας είτανε ζωή...

Σκύβω κι' άλλο από τό παράθυρο. Είναι μιά άνάσα ίερή που σου έργεται με τά ακριβά σου πρόσωπα, με την Έλληνική βροχή, με τά τελευταία ρωμαίικα π' άκούς... Η νύχτα είναι με γάλη, παραπέρα, τη γιομίζουν τά ναυάγια, ο θάνατος κ' ή έχθρα. Ποιά ελληνική λέξη, ποιά πρόσωπο, ποιά χαμόγελο, ποιά φράση θά φέξει μέσα σου στην άγριότερη νύχτα της ξενητείας σου;

Ένας Έγγλέζος είναι ο μόνος συνταξιδιώτης μας. Έπιστρέφει στην πατρίδα του. Είναι σαραντάρης, τό πρώσωπο κουρασμένο, τά μάτια μωπικά, μά ή φαλάκρα του (όπως σ' άλλους ανθρώπους τό χαμόγελο, ή τά ροδίνα χείλια, ή τά δλοδρόσα μάγουλα) είναι νεανική, νωπή, του δίνει κάτι τό συμπθητικό και τό εδθυμό. Κι είναι άλληθινά κεφάτος κι δμλητικός υπεράγαν. Δικαιολογείται:

— Είμαστε πιά τόσο τό ένα με τούς Γάλλους, ώστε μάς έπιτρέπεται κάπου κάπου να δανειζόμαστε και την ευγλωττία τους...

Είναι ξετρελαμένος με τη Γαλλία, όπου έχει ζήσει κάπου δέκα χρόνια, κατά διαστήματα, άνώτερος ύπάλληλος της Κυβέρνησης του στον άεροπορικό στόλο. Κι όστόσο δεν είναι καθόλου αισιόδοξος για τά στρατιωτικά μελλούμενα της άεροπορίας:

— Χρησιμεύει ή άεροπορία μόνο για να καταπλήττει τις χώρες που άγνοούν τη μέθοδο του σημερινού πολέμου. Είναι επίσης όπλο μέγα για να τρομάξετε και να κατακτήσετε μιά χώρα που δεν έχει άεροπορικό στόλο άνάλογο... Όταν όμως οί αντίπαλες δυνάμεις είναι λίγο πολύ ίσες, τότε τό άεροπλάνο πηγαίνει περίπατο. Δεν έχει τελεσφόρα άμυντική Ικανότητα. Ένώ, αντίθετα, ένα μυδραλιοβόλο, κρυμμένο επίδέξια, μπορεί να σταματήσει μιά δμάδα με πέντε μυδραλιοβόλα. Αυτό είναι παρ' όλα, τό σύγχρονο θαυματουργό όπλο, όταν οί στρατιώτες θέλουνε να άμυνθούν. Μας τό έδειξε ο πόλεμος της Ισπανίας. Έξαιρετικός πόλεμος που μάς έδωσε διδάγματα έξαιρετικά.

Μας μιλεί για την Ισπανία, για την άμυνα της Μαδρίτης. Κατόπι για τούς Ιταλούς, που άνάμεσά τους πέρασε κάπου πέντε χρόνια.

— Για μάς τούς Άγγλους, ή Ιταλία είταν κάποτε τά νιάτα μας. Η Γαλλία είναι πάντα ή ώριμότητά μας. Η Άγγλία είναι ή πατρίδα μας: οί άγανακτήσεις μας δηλαδή, τά παράπονά μας, αλλά κ' ή άφοσίωση όλης μας της ζωής.

Τό λέει, και γελάει, και τά μάτια του κοκκινίζουν:

— Τι τά θέτε, χαίρομαι που έπι-

στοφέω τώρα στα παράπονα που στην καθεμία τους υπάρχουν μια κάποια δόση αγωνίας...

Μπαίνουμε στα σερβικά σύνορα. Οι χωριάτες βγάδουν τους σκούφους... Τα πρόσωπά τους είναι τμήμα, και ταραγμένα, και τὰ κορμιά τους σκυφτά...

—Οι διαφορές τους είναι ελάχιστες, οι ομοιότητες κλείστανες και βαθύτερες οι συγγενικές της ιστορίας τους... «Ενδο σ' έμεις συμβαίνει το αντίθετο...»

Κλείνει η πόρτα. Πιστεύουμε πως βρισκόμαστε πάντα στην Έλβετία. Ξανακοιμήσαμε. Ακόμη πιο βαρύνει ο ύπνος... Πάνω από τον ορίζοντα κ' η θλίψη του αληθινού πολιτισμένου που αναμετρά την ακαταμέτρητη καλωσύνη και την ηλιθιότητα των ανθρώπων...

Την Έλβετία την περνά το τραίνο τη νύχτα. Δε βλέπουμε τίποτε. Δεν ακούμε τίποτε. Λαμπρό ξενοδοχείο ύπνου. Αναβγαίνουν μερικά καινούργιοι συνταξιωτές. Σιωπηλοί, σεμνοί. Φαντάσματα, με αναβροχή λαμπρότατη.

Πλησιάζουμε στη Γαλλία και γινόμαστε δολένα για άνοπο. Την αφήσαμε τρεις περίπου μήνες και να κηρυχθεί ο πόλεμος...

ΤΟ ΘΕΜΑ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1) τὰ πρόσκαιρα τὰ αιώνια, πέπει, πρώτα κι' αρχή, να ζήσεις, όσο γίνεται πιο πλατειά, πιο βαθειά, πιο συνειδητά, τη δική σου εποχή... Πως θα την ξαναβρούμε;

πιδά με ποικίλες μορφές και που στην καθεμία τους υπάρχουν μια κάποια δόση αγωνίας... Πως θα την ξαναβρούμε; Όσο και να μην πιστεύεις στα ζήκοντες απ' τους σχιζοφρενικούς...

— Πότε φτάνουμε στα Γαλλικά σύνορα; ρωτά. — Τι ώρα; — Τα Γαλλικά, φίλε κύριε. Με κοιτάζει σά να μ' έχει κατακλύσει η πιο άνηχη ηλιθιότητα... Πότε φτάνουμε στα Γαλλικά σύνορα; ρωτά.

— Πότε φτάνουμε στα Γαλλικά σύνορα; ρωτά. — Τι ώρα; — Τα Γαλλικά, φίλε κύριε. Με κοιτάζει σά να μ' έχει κατακλύσει η πιο άνηχη ηλιθιότητα... Πότε φτάνουμε στα Γαλλικά σύνορα; ρωτά.

Κλείνει η πόρτα. Πιστεύουμε πως βρισκόμαστε πάντα στην Έλβετία. Ξανακοιμήσαμε. Ακόμη πιο βαρύνει ο ύπνος... Πάνω από τον ορίζοντα κ' η θλίψη του αληθινού πολιτισμένου που αναμετρά την ακαταμέτρητη καλωσύνη και την ηλιθιότητα των ανθρώπων...

Την Έλβετία την περνά το τραίνο τη νύχτα. Δε βλέπουμε τίποτε. Δεν ακούμε τίποτε. Λαμπρό ξενοδοχείο ύπνου. Αναβγαίνουν μερικά καινούργιοι συνταξιωτές. Σιωπηλοί, σεμνοί. Φαντάσματα, με αναβροχή λαμπρότατη. Πλησιάζουμε στη Γαλλία και γινόμαστε δολένα για άνοπο...

και τὰ μάτια μας γεμίζουν δάκρυα. Αύτην τη γη για να τη φρουρήσουν θα σηκωθώ κι' ο πεθαμένος! Φραγί με φραγί τη δρασκελίσαν και τη φτιάσαν οι έλληδες της πομενής Ύψης...

— Εγώ μ' εφτάσει. Ο σταθμός είναι κάπως έρημος. Οι υπάλληλοι πού ήλικοιμένοι απ' ό,τι τους άφικαμε... Δύο τρεις εξωμιατικά, ηγαυονόρονται, μιλούν σιγανά, παραπέρα υιάς ομάδας στρατιώτες... Έργασαι από τρεις μέρες ταξίδι κ' είναι σά να φτάνεις από κάποιο παρισινό πρόσπετο...

— Όσο περνούν οι μέρες και ζεις στο έμπόλεμο αυτό Παρίσι, διαπιστώνεις πως έσυγε ο κόσμος. Πρώτα πρώτα έφυγαν οι στρατεύσιμοι, κάπου μισοί εκατομμύριο... Έφυγαν έπισεις κ' οι ιδιώτες που δεν τους κανέδες με την πρωτεύουσα...

Οι κραυγές τους, βέβαια, σε περνούν ως μέσα στο κόκκαλο. Σε βγάδουν από τον ύπνο, από τη άστική θαλπωρή του κρεβατιού σου... Τίς ακούς και γεμίζει η νύχτα με τις πιο άγριες φαντασώσεις σου, με λόγγες, με στρατιώτες δικούς και στρατιώτες καταγνητές... Είναι η έκαφή με τον άθώροτο έγθρο...

— Έχει γίνει έτσι μια μοιραία έπιλογή με τον πόλεμο. Αύτοι που έμειναν είναι οι πιστοί, οι φανατικοί του Παρισίου... Και να καίεται, πάλι δε θα τ' αφήσουν... Είναι ζυμωμένο με την πορεία της ψυχής τους... Με τις καλωσύνες, με τις κακιές τους, με τὰ παθήματα μαθήματα της ανθρωπίνης τους περιπέτειας...

Η ΒΑΘΕΙΑ ΕΝΤΥΠΩΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΣΕ Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ "ΓΑΛΗΝΗΣ", ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ, ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ... Σ' όλα τα κεντρικά βιβλιοπωλεία δοχ. 50

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ Κ. Γ. ΘΕΟΤΟΚΑ

ΤΟΥ Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

Αναπητε φίλε, Άρνησα να διαβάσω το άρθρο Σας στα «Νεοελ. Γράμ.»... Το έρωσά μου, είναι: 1) Να ξεχωρίζεις μέσα στις σύγχρονες αντιμαχόμενες προστάσεις του ανθρώπου...

— Άρα, τότε, η αντίληψη μου λέει υπάρχει τρόπος ο πνευματικός άνθρωπος, δίκαια κριτικός, να προτιμήσει τη μια οτιδήποτε άλλες αντιμαχόμενες δυναμεις... 2) να προσπαθεί όλες τούτες τις θετικές συνεισφορές να τις ταξινομήσει μέσα του...

— Πότε δε θεώρησα το άκαρδο, άγόνια του ανθρώπου και να ασβίφορο ή αισθητικό θέαμα... 3) να ζει βαθιά τη σημερινή του εποχή...

Πότε δε θεώρησα το άκαρδο, άγόνια του ανθρώπου και να ασβίφορο ή αισθητικό θέαμα...

«ΓΑΛΗΝΗ»

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΘΕΟΤΟΚΑ

Επί τέλους έγινε ένα βιβλίο άφαιρωμένο από την άρχή ές το τέλος... Η άρχή του βιβλίου, όπου εκφράζονται ομαδικές καταστάσεις... Η άρχή του βιβλίου, όπου εκφράζονται ομαδικές καταστάσεις...

— Η λέξη τρεκ κ λ ή (βλ. τρεκλίζω, τρικλίζω κ.τ.λ.) που άρέσει πολύ — άνακ δεν έξωρα άν έχει πράγματι γίνει από το τ ρ ι ζ και το κ λ ά ω, ούτε είμαι βέβαιος πως σημαίνει μόνο την «τελασμένη» της γεωμετρίας...

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

ΜΙΑ ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΗ

Το σημείωμα του αγαπητού μου φίλου κ. Β. Ρώτα στο περιοδικό μου έδωσε μεγάλη χαρά... Σήμερα θέλω να πώ μερικά πράγματα για να εξηγήσω κάπως καλύτερα τα όσα έγραφα πριν από δύο βδομάδες σε τούτη τη στήλη...

1.— Είμαι αναγκασμένος να δηλώσω και πάλι πως ο σκοπός μου εδώ δεν είναι να «καθίερω» τίποτα... 2.— Συμφωνώ, φυσικά, με τον κ. Ρώτα πως «ο ικανός συγγραφέας ξεκαθαρίζει το υλικό της τέχνης του βάζοντας ολοένα και στο στόμα του λαού»...

3.— Πιστεύω πως, όσο κιάν βάλουμε το αψί-λάσο στο στόμα του λαού, δε θα μπορούσαμε ν' αποχτήσουμε ολοκληρωμένο και κανονισμένο γραπτό λόγο, που να είναι καλός για κάθε πνευματική ανάγκη... 4.— Η λέξη τρεκ κ λ ή (βλ. τρεκλίζω, τρικλίζω κ.τ.λ.) που άρέσει πολύ...

Γιατί σίγουρα θάρθει Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

«ΓΑΛΗΝΗ»

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΘΕΟΤΟΚΑ

Επί τέλους έγινε ένα βιβλίο άφαιρωμένο από την άρχή ές το τέλος... Η άρχή του βιβλίου, όπου εκφράζονται ομαδικές καταστάσεις... Η άρχή του βιβλίου, όπου εκφράζονται ομαδικές καταστάσεις...

— Η λέξη τρεκ κ λ ή (βλ. τρεκλίζω, τρικλίζω κ.τ.λ.) που άρέσει πολύ — άνακ δεν έξωρα άν έχει πράγματι γίνει από το τ ρ ι ζ και το κ λ ά ω, ούτε είμαι βέβαιος πως σημαίνει μόνο την «τελασμένη» της γεωμετρίας...

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

ΜΙΑ ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΗ

ΤΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗ

ΤΟΥ Κ. Κ. ΦΡΙΑΓΓΟΥ

— Άναπητε φίλε, Άρνησα να διαβάσω το άρθρο Σας στα «Νεοελ. Γράμ.»... Το έρωσά μου, είναι: 1) Να ξεχωρίζεις μέσα στις σύγχρονες αντιμαχόμενες προστάσεις του ανθρώπου...

— Άρα, τότε, η αντίληψη μου λέει υπάρχει τρόπος ο πνευματικός άνθρωπος, δίκαια κριτικός, να προτιμήσει τη μια οτιδήποτε άλλες αντιμαχόμενες δυναμεις... 2) να προσπαθεί όλες τούτες τις θετικές συνεισφορές να τις ταξινομήσει μέσα του...

— Πότε δε θεώρησα το άκαρδο, άγόνια του ανθρώπου και να ασβίφορο ή αισθητικό θέαμα... 3) να ζει βαθιά τη σημερινή του εποχή...

Πότε δε θεώρησα το άκαρδο, άγόνια του ανθρώπου και να ασβίφορο ή αισθητικό θέαμα...

«ΓΑΛΗΝΗ»

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΘΕΟΤΟΚΑ

Επί τέλους έγινε ένα βιβλίο άφαιρωμένο από την άρχή ές το τέλος... Η άρχή του βιβλίου, όπου εκφράζονται ομαδικές καταστάσεις... Η άρχή του βιβλίου, όπου εκφράζονται ομαδικές καταστάσεις...

— Η λέξη τρεκ κ λ ή (βλ. τρεκλίζω, τρικλίζω κ.τ.λ.) που άρέσει πολύ — άνακ δεν έξωρα άν έχει πράγματι γίνει από το τ ρ ι ζ και το κ λ ά ω, ούτε είμαι βέβαιος πως σημαίνει μόνο την «τελασμένη» της γεωμετρίας...

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

ΜΙΑ ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΗ

„ΤΟ ΕΡΩΤΙΚΟ“

Μονάχα με το θάνατο ταιριάζει η άθλια απαντοχή. Σε μία προσήλωση ως κρατάει γαύνο το πνεύμα, δίχως Το αναφτερουγισμα. η όρμη, ένας τόνος, ένας ήχος, Νά συγκλονεί την αίσθηση και να σαλεύει την ψυχή...

Ακίνητα ως μη θέλουμε καμιά απ' τις δασυές γραμμές Βουνοκορφές, που λύνει φωλιές στο Ισκιόφωτο χορεύουν. Όσοι στη μοιρολατρική φωλόρη δεν πιστεύουν, Τις φευγαλέες άς χαίρονται, πριν να γαθούν, ώραιες στιγμές.

Θάματα κάνει γύρω μας μεγάλα ο λόγος κι ο αριθμός. Η φαντασία μας πάει ψηλά στα μάκρη και στα πλάτη, Νοήματα άλλα, θάλητρα καινούργια, άββαίο κατί, Φέρνει, έρωτα, και πρὸς έσέ πάντοτε ο νέος σχηματισμός.

Μαρομένα τ' άνθια, ζοφερά, Ξέχωρη η λαχτάρα για ό τι λείπει, Ψίθυροι, λαλήματα, φερά, Λάγυρα κι ζωή, το καρδιοχτύπι...

Παγωμένα, ακίνητα νερά, Δέντρα, σκεβρά έξλα, σκέλεθρα, άλλα Ξέφλουδα, ξερά, μουριδερά, Τά μικρά σωρός με τα μεγάλα.

Τόσες όπτασιες, οι χωρισμοί, Τ' άπιαστα φαντάσματα, οι παλιές μας Συντροφίες, τα χρόνια, μια στιγμή, Γκρέμιες η άδειανές οι κρύες φωλιές μας.

Και βαρὸς άπάνω ο ούρανός, Έπιτάφια πλάκα, με σβουμένα Γράμματα και ο νους ο ανθρωπινός Μήπως συλλαβίσει εκεί κανένα...

Τά δυό λαμπρά σου γέρια που εὐωδοῦν Και μου ταραζούνε τούς ύπνους τούς πικρούς, Από σεντέφι και μαστίχα και κερλ, Τά φίνα δάχτυλά σου, άραία σκληρή,

Στά όνειράτά μου μέσα που μαδοῦν, Σά ματωμένο ρόδο στους άφρούς, Έτούτη την καρδιά που ο σκοτεινός Τὴν δέρνει τὰν παθόν μ' άκαταίσιος.

Μέ σπίνες οι άφροι ξεπροβοδούν Τό φάσμα σου, που χάνεται στάγαχ, Μοσκοβολούν τά λουλούδια του Μάη, Και τά πουλιά στα περιβόλια κελαδοῦν...

Μέσ' στο γαλάζιο σύβαμο μ' άγραντα ρόδα η γαυραυγή Και σ' άνοιγιά τους πέταλα τ' λυκαυγές να στάζει Τέτοιο ρομπινι άνθιδονο κανένα νάτσανε να πιεί, Νά δροσιστεί και να καεί, σά φύλλο στο χαλάζι!

Όμως τη μέρα τρέμε την γλήγορα πάντα, κι αν άργεί Νά λήμψει ο ήλιος μ' όλο που κι άόφρητος φαντάζει, Νάτος, σά μία, κατάνακρα πίσω από τ' βουνό πλνήη, Πώς κάνει τόν εφτάχρονο ούρανο κι' άνατριχιάζει!

Σωροί λουλούδια γύρω μας, κι' έμεις Σαν ανθυμιανό, δροσοβολημένο, Τὴν εύτυχία γεμάτη, μιάς στιγμής, Στά στήθια μας τὴν έχγαμε κλεισμένη.

Κι' άνάδινε ως άπάνω, μάτια, φῶς, Άγειλια, όλ' η φρεσκάδα, σά μιά στάλα Λαμπόκοπη στον ήλιο, — ένας κρυφός Κόσμος μέσα σέ όράματα μεγάλα.

Όλα σκοτάδι, πίσω, νύχτα η ήμέρα, Και τό Ινδολάμ μου εσ, άνθος τ' άνθοῦ, Στην άχνα τού νερού και στον άέρα, Τό πλοίο θά πάει, τό δίχως άλλο, τού βυθοῦ, Μά έσέ, Ινδολάμ μου, έσέ, χάμμα τού κόσμου, Θά σ' άποχαιρετώ σά νάσαι έμπρός μου...

Τῷ τίποτε και τό άπαντον εκεί, Τά έφήμερα σαν αλώνια, όμορφωμένα, Χαροῦμενη τὴς λευτεριάς η φυλακή, Μά φύλακα τόν Έρωτα, μ', Εσένα...

Άλοιμόνο! τέτιες βαρείες αίματος στάλες, οι λαμπρές Νά πέφτουνε όρθινές στιγμές φταγή καρδιά, τι φρίκη! Και να θαρείς με τ' άδριο πώς κάποιες θάρονται χαρές!

Άλήθεια, άλλη καμιά για σέ, παρόμοια καταδίκη, Και κείνο τό μαρτυρικό στεφάνι που άπειρες φορές Τῷ μάδησες, τό άμάραντο, άθλια ζωή, σου άνήκει...

Ω Θεέ μου! άς σ' έλεγε ο ύπνος τότε πάρει Στη λύτρωσή σου, δίχως έσηνυμό, Μ' ήλιος, με έαστεριές και με φεγγάρι.

Πόρα, στη χειμωνιά, που μαύρη η μπόρα, Σου πρέπει μαχαίριά θανατηφόρα, Μά έγω να σου τη δώσω δεν το λώμω...

ΜΙΑΤ, ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

(*) (Τετράστιχα από την καινούργια ποιητική συλλογή τῷ άνωτικῷ καὶ Μιλτιάδη Μολακάση, που κυκλοφορεί σε λίγες μέρες).

ΘΕΑΤΡΟ ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

ΨΗΝ: „ΑΓΡΙΟΠΑΠΙΑ“

ΤΟΥ Κ. ΣΩΚΡΑΤΗ ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

Ο καθαρά διανοητικός σύμβολος του Ψην, ντυμένος με τσαλαπατούσε κάτω από τα σερβάρια παιχτικό ρούχο από τον μεγάλο Νορβηγό συγγραφέα, είναι ασυμβίβαστος νομίζω με έρμηνηά νατουραλιστική. Τά Γιάλμαρ κι' η Χέντβιχ, στο πα- σύμβολα του Ψην, αν τα β-

Ο κ. Γ. Γιαννός στο ρόλο του Κριστιν στο έργο τῷ Με- ναβεντε που άναπαλαμβάνεται στο Βασιλικό θέατρο τὴν έρχομένη εβδομάδα.

λεις μέσα στην καθημερινή φροντίδα της ζωής, χάνουν το βάθος τους και η γίνονται άνάξιες εύ- τέλειες που δε μπορούν να στη- ρίζουν τὸ έργο, η οδηγούν σε παρερμηνείες του, θεληματικές η άβέλητες.

Ο νατουραλισμός στο θέατρο, σ' έποχή που είχε δύναμη αυτός ο ίδιος και σ' έποχή κοντινότερη με τον Ψην, προσπάθησε να αντικοιτάξει τὸν ποιητή με τὴν αισθητική έκφραση τού καιρού του. Και τό κατάφερε με τέτοιον τρόπο που κατάντησε, λίγο-πο- λύ, παράδοση για τὴν έρμηνηά τού ηβενικού έργου. Μά τώρα ο νατουραλισμός έχει ξεστρίσει και ξεπεραστεί. Δεν είναι σέ θέση- παρά σέ περιπτώσεις εξααιρετι- κού ίσως σημαντικού ταλέντου —να στρίψει κι' αυτή τὴν ίδια τὴν παράδοση. Έπειτα η θεα- τρική έκφραση στην έποχή μας πλάθει μορφές στερεότερες και ασηπρότερες σχεδιασμένες που νομίζω ότι και στο έργο τῷ Ψ- ην θα ταιριάζουν περισσότερο.

Η μεσοφωνος Έλένη Νικολαΐδη τραγουδά μέλος τῆς Κρατικής Όπερας τῆς Βιέννης, στὸν ρόλο τῆς Κάρμεν. (Βλέπε στὴν 11η σελίδα σχετικό σημείωμα).

σὴν παράστα- ση τῆς «Αγριόπα- πιας» από τὸ θέα- τρο Μαρίκας Κο- τοπούλη δεν είδα- με καθόλου να κα- θαρογράφεται η έ- σωτερική γραμμή τού έργου και να παρασταίνονται ά- νάγλυφα οι ιδέες τού συγγραφέα και τὰ σύμβολά του. Ανθρωπάκια που άναθευόντου- σαν και ζούσαν μιά ταπεινή ζωή, έξωτερικά και χω- ρίς περιεχό μ' ενο- τέτιο που νά δώ- σουν άφορμή νά συναρμολογηθεί η ιδέα τού ποιητή. Έτσι και η παρα- δοση δε μπόρεσε να πληρωθεί και οι παρερμηνείες

„ΑΠΟ Ο,ΤΙ ΒΛΕΠΩ ΚΙ' ΑΚΟΥΩ“

ΤΟΥ Κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΒΟΥΓΥΡΑ

ΤΑ ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ

Φθινόπωρο, Ξη και μισή η ώρα, απόγευμα. Ο ούρανός στη δύση φορτωμέ- νος μελανό σύννεφο. Δέ φυσά άέ- ρας, με είνε ψύχρα...

— Για κοιτάξε, κοιτάξε, άκουσα τὴ γυναικία μου να μου λέει, χελι- δονία! Έλα, τρέξε!

Ήταν τότε κήφο και κοιτάζε ψηλά. Είδα τότε χελιδόνια σέ μεγάλο πλήθος, άταχτα να πετούν, και πολλά μικρά στη μέση. Αλλά φαί- νονταν ότι είνε νεοαρά, και ότι τὸ γρήγορο χτύπημα τῶν φτερυγών τους. Και φώναζαν όλα, φώναζαν...

— Θα φεύγουν, ε; — Έτσι φαίνεται; Πήγαιναν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Δεν νομίζω πως μπορεί να γί- νει λόγος για τὸ σκηρικό, που ἔ- ταν δυὸ έσωτερικά άφελώς ἔ- σηκωμένα από τὴ ζωή, χωρίς καμιά προσωπική συμμετοχή. Το τεχνικό που τά σχεδίασε, γιομάτα γυνίες και φορτωμένα με περιττά καθέκαστα. Όσο για τὴ μετάφραση, νομίζω πῶς κι' αυτή, μ' όλο που προέρχεται από λογοτέχνη σαν τὸ Βάσο Δα- σκαλάκη, ήταν άδούλετη και χωρίς πλαστική, άναυμία που φαίνονταν περισσότερο παιζου- τας ο ηθοποιοί και τονίζοντας τὴν, όπως έκαναν.

Παραπάνω μου ξεφύγε και δε μιλῶσα για κάποια τάση η δο- θεϊ ο Ψην με ύφος άλέγρο, που κι' εδὼ ξεμύτισε έκδηλη, μά τώρα δεν μπορεί ν' άναπτύξει σ' αυτό κι' ούτε τὸ βρισκω εν- τελώς άπαραίτητο. Μιά παρανό- ηση κι' αυτή, μέσα στις τόσες άλλες.

ΤΟ ΠΟΝΤΙΚΑΚΙ

Νύχτα. Καλοκαίρι. Άφρες είχαν περάσει που ο ή- λιος είχε χαθεί μαζεύοντας τις τὸ σκοτάδι, που έπαισε έπειτα, γιομάτα γυνίες και φορτωμένα με περιττά καθέκαστα. Όσο για τὴ μετάφραση, νομίζω πῶς κι' αυτή, μ' όλο που προέρχεται από λογοτέχνη σαν τὸ Βάσο Δα- σκαλάκη, ήταν άδούλετη και χωρίς πλαστική, άναυμία που φαίνονταν περισσότερο παιζου- τας ο ηθοποιοί και τονίζοντας τὴν, όπως έκαναν.

Παραπάνω μου ξεφύγε και δε μιλῶσα για κάποια τάση η δο- θεϊ ο Ψην με ύφος άλέγρο, που κι' εδὼ ξεμύτισε έκδηλη, μά τώρα δεν μπορεί ν' άναπτύξει σ' αυτό κι' ούτε τὸ βρισκω εν- τελώς άπαραίτητο. Μιά παρανό- ηση κι' αυτή, μέσα στις τόσες άλλες.

Και σιωπή στο σπίτι μου, σιωπή στα γύρω σπίτια, στο δρόμο. Μά τί συνέβαινε; Μά όμως ένα μακρο- νό γαγγύμα. Νά και μιά φωνή παιδιού. Ήπληχαν άνθρωποι λου- πὸν και άλλα ζώα, δεν είχαν χαθεί όπως έκαναν να πιστέμω.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Παραπάνω μου ξεφύγε και δε μιλῶσα για κάποια τάση η δο- θεϊ ο Ψην με ύφος άλέγρο, που κι' εδὼ ξεμύτισε έκδηλη, μά τώρα δεν μπορεί ν' άναπτύξει σ' αυτό κι' ούτε τὸ βρισκω εν- τελώς άπαραίτητο. Μιά παρανό- ηση κι' αυτή, μέσα στις τόσες άλλες.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

Και πάλι έπαισε η σιωπή, μα κ' ήταν πρὸς τὸ Νότο. Και φαίνονταν έτσι σά λαός, που φεύ- χόρισε και γι' αυτό ίσως ενό- χλησε περισσότερο τὴν πρώτη πράξη, ήταν ο Διανέλλος. Κάθε τι που μιλούσε ήταν τόσο ξεχω- ριστό πὸ τούς άλλους και με ύ- φος παράτολμο.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΜΑΣ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τὸ παλιό μας τὸ τραγούδι, πού τ' άκούγαμε μαζί, τώρα που γαθήκαν όλα, πούσ θά τῷ έλεγε νά ζει!

Από τότε που η καρδιά μου σ' έχασε παντοτινά, δεν τὸ πύστευα ποτέ μου, για να τ' άκούγα ξανά...

Κι' όμως να που τ' άλλο βράδι —μόλις νύχτωνε, θαρρῶ, μ' ένα αλλόκοτο φεγγάρι, μακρυνό και καθαρό,

καθὼς γυρίζα στην τύχη, μόνος μέσ' στή γειτονιά, τὸ ξανακούσα και πάλι, —και στήν ίδια τὴ γωνιά!

Και τὸ γνώρισα και πάλι, τὸ τραγούδι, πού άγαπού, — κι' άς μὴν έμοιαζε καθόλου, τὸν παλιό του τὸ σκοπό:

γιατί τώρα, δὲ σκορπούσε τὸν καιμό του τὸ βαθῶ, — μά βογγούσε, και θρηνοῦσε μιά φωνή που έχε χλαί...

Πῶς μου φάνηκε, δὲν ξεάρω, καθὼς τ' άκουσα ξανά, — μά όλα, γύρω και βαθιά μου, γίναν έτσι σκοτεινά,

πὸν δυνάμωσα τὸ βήμα, μέσ' στο βράδι τὸ πικρό, — με χαμηλωμένα μάτια, σά ν' άπάντησα νεκρῶ...

ΟΤΑΝ ΕΡΘΕΙ ΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ...

Όταν έρθει τὸ φθινόπωρο, και τά φύλλα μαραθῶν, μιά βραδιά, τ' άργα σου βήματ' ως τὸ μνημα μου θα ροθύνε...

Θά είναι νύχτα, και τὰ μνήματα θά ησυγάσουν, μέσ' στή γλόη: μόν' ο γκιώνης θενά μοίρεται τὸ παλιό του μοιρολόδι...

Μόν' ο γκιώνης θεν' άκούγεται, κι' αυτός φίλος τού θανάτου, μ' άταρίζε με τὴ θλίψη σου, τὰ τραγούδια τὰ στερνά του...

Όταν έρθει τὸ φθινόπωρο, και τά φύλλα μαραθῶν, μιά βραδιά, τ' άργα σου βήματα πάλι θά με θυμηθῶν, και κινώντας μέσ' σ' άπόβραδα, μακρῶ και κούρασμένα, σά ζητώντας, πρὸς άνευρέτα, θά ροθύν, πάλι, πρὸς έμένα.

Μά έγω, τότε, δίχως όνειρα, μέσ' στο χῶμα θά κοιμηθῶ, μέσ' στή νύχτα θ' άναπαύομαι, — κι' ούτε πιά θά σέ θυμιάμ!

Κι' άπ' τὴν πρώτη τὴ λαχτάρα μου, τὴ βαθεία μου, τὴ χαμένη, έξω άπ' τὴ δική σου θύμηση: τίποτε δὲ θ' άπομένει:

έξω άπ' τὴ δική σου θύμηση, τίποτε δὲ θ' άπομένει, —κι' άπ' τὸ χῶρο, κι' άπ' τὸ μάρμαρο, πού κρατοῦν οι πεθομένοι...

Κι' έτσι, τὰ βαρεία σου βήματα, κούρασμένα, λυπημένα, παρατώντας τὴν άγάπη μου, τὴν άγάπη μου και μένα,

και μὴ βρισκοντας άπάνεμο, νά σταθῶν, μέσ' στο χεμῶν, θά μ' άφήσουν, — κι' όπως ήρθαν, θά ξαναγυρισῶν μόνά...

ΚΙ' ΕΤΣΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΠΟΥ ΜΙΑ ΨΥΧΗ...

Κι' έτσι είναι κάπου μιά ψυχή, κι' άνιδεν και καλή, πού τὴν ποθῶ και με ποθεί, και πού με περιμένει, — μά πέφτει η νύχτα, τὴ νωρίς, κι' οί δρόμοι είνε θολοί, κι' όλο και πάμε βιαστικοί, σαν άρρογορημένοι...

Τὸ βράδι πέφτει, κι' είν' άργά, κι' οί δρόμοι είνε θολοί, κι' ούτε πὸν γνώριμα, κι' οί δυὸ, μποροῦμε να ντυθῶμα. Και μιά βραδιά, πού θάχουμε πονέσει πὸ πολύ, δίπλα θ' αντιπεράσομα, — και δὲ θ' άπαντηθῶμα...

— Έχει νερό, τὸ έπαι. — Α, δὲ με μέλει, μὸς άπάντη- σε, κοιτάζοντας ψηλά στο μέρος (ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 8)

(*) (Από τὴν καινούργια ποιητική συλλογή τῷ κ. Νασολόντα Λασιωάτη πῶ τίτλο «Ποιήματα», που κυκλοφορεί σε λίγες μέρες).

Ο ΦΙΝΛΑΝΔΟΣ ΧΩΡΙΚΟΣ

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΦΡΑΝΣ Ε. ΣΙΛΛΑΝΠΑΑ (ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ 1939)

Το περιοδικό μας είναι το πρώτο που παρουσιάζει στο Έλληνικό Κοινό το μεγάλο Φινλανδικό συγγραφέα Φρανς Ε. Σιλλανπάα που τιμήθηκε πριν από λίγους καιρό με το βραβείο Νόμπελ της Φιλολογίας. Διότι σήμερα το παρθεύω, ξεχωριστής σημασίας, άρθρο, μεταφρασμένο από τον συνεργάτη του περιοδικού μας κ. Γιώργο Αποστολόπουλο, που είχε μεταφράσει και το άρθρο του Vaskivi για τον Σιλλανπάα.

Είπα στη μητέρα μου να με ζυγώσει πολύ πρωί. Πρέπει, έσπευθηκα, να αρχίσω το άρθρο που έχω υποσχεθεί από τόσον καιρό τώρα στους Γάλλους αναγνώστες μου. Ο αρχισυντάκτης πολλές φορές μούχει ζητήσει τα χειρόγραφα μου. Με φαίνεται μάλλον πως την τελευταία φορά που μου μίλησε γι' αυτό, επέμενε λίγο... Ήταν, νομίζω, περίοδος τον Ιούνιο.

Ο φίλος μου αρχισυντάκτης μου είπε: «Γράφετε για ένα ζήτημα που... το κατέχετε. Για το Φινλανδικό χωρικό και τον πολιτισμό του, από παραδειγματι». Ομολογώ, λοιπόν αυτό που ήθελα να πω, αλλά για μου φαίνεται άκομμη αρκετά άκαθάρστο. Γιατί θεωρώ και τον έσωτό μου τον ίδιο σαν έναν χωρικό. Διατρέω τον ψυχικό και πνευματικό πολιτισμό των πατέρων μου. Αλλά δεν ήμουν ποτέ παρασκευασμένος να παρουσιάσω κάτι με τη φόρμα μελέτης, και με τίτλο πανεπιστημιακού έγχειριδίου. Κάποιο πονηρό δακτύλιο προέβη να το σφύριζε σε αυτό του φίλου μου αρχισυντάκτη. Δε χωρεί αμφιβολία ότι αυτό είναι!... Και αληθινά αυτό χρειάζεται για το γαλλικό κοινό: Ο αρχισυντάκτης είναι βέβαιος ότι ξέρει τι θέλει να διαβάσει το γαλλικό κοινό. Έχω και εγώ ελπίες: γι' αυτό δοκίμασε ιδέες και αγαπά τους Γάλλους και τη Γαλλία για λόγους που δεν θα σας τους εξηγήσω εδώ, γιατί δεν θα ενδιαφέρονταν προφανώς ούτε οι Γάλλοι, ούτε τη Γαλλία.

Η μητέρα μου είναι μια γυναίκα ήλικιωμένη. Η αφοσίωσή της είναι απέραντη και καθώς είχα πάντα γι' αυτήν έναν ανεπιόριστο σεβασμό, δε λησμονώ ποτέ αυτό που της ζητώ να κάνει. Με ζήτησε να της γράψω το πρώτο, χαϊδεύοντας το πρόσωπό μου με μια αγαπήνη μα σταθερή χειρονομία. Με φάνηκε πως είχε τότε το λίγο αυστηρό χαμόγελο μιας μητέρας που βλέπει το μικρό παιδί της να κινείται γυρισμένος, επειδή του διακόπτονται τα όνειρά του... Θυμήθηκα τότε γιατί με ζήτησε τόσο ναρκωτικά καταράσματα όλους μαζί τους χωρικούς της Φινλανδίας και της Γαλλίας, μνημονεύοντας ιδιαίτερα τον πολιτισμό των Φινλανδών χωρικών. Αλλά το πρόσωπο της μητέρας μου εξέφραζε μέσα στη σταθερότητα του τόση θερμότητα και φαιδρότητα μαζί, που τόλμησα να το παρατηρήσω λίγο...

Τέσσερες ή ώρα το πρωί, είναι πραγματικά, στην εποχή του έτους που είμαστε, ή στιγμή όπου ο ήλιος καλεί το χωρικό στη δουλειά του. Πρέπει οι καλλιέργειές του να αποδώσουν καρπούς, παρά τις δυσμενείς συνθήκες και τους περιορισμούς που του επιβάλλουν η γεωγραφική θέση και οι μετεωρολογικές συνθήκες, ή ιστορία και ή πολιτική. Πρέπει να μπορέσει να απερατήσσει με το κεφάλι ψηλά, σήμερα όπως και άλλοτε, όπως από τότε που αρχίσαμε να φτερόμαστε μέσα στη γωνιά μας αυτή της Βορρικής... Στην εποχή του έτους που είμαστε, είναι ευχάριστο και για τον χωρικό που δημιουργεί την καλλιέργεια και για τον συγγραφέα που θέλει να τον περιγράψει, να κοιμούνται τη στιγμή που ο ήλιος, ο πατέρας όλων των πραγμάτων, χτυπά τα πρόσωπά τους θγαίνοντας από τον ορίζοντα. Τα αποσπόμενα όμως που έχουν απομυθολογεί σε φράσεις αθάνατες τη σοφία και την ψυχική καλλιέργεια των χωρικών, δεν συνιστούν τάχα ότι: «το σίδερο το χτυπούν όταν είναι ζεστό». Και εδώ, ή στιγμή που το σίδερο είναι πιο ζεστό, είναι καλή εποχή οι φλόγες του γέριου χωρικού του ουρανού ναίνε με την

πιο δυνατή θερμότητα από τα μέσα του Μάη, ως τα μέσα του Σεπτεμβρίου. Τότε, οι καρποί της γης ωριμάζουν μαζί με τα σπαρτά... Τους άλλους μήνες του χρόνου μπορούν να κανενίσουν τη ζωή τους οι χωρικοί, μέχρι τον καιρό της συγκομιδής και του νέου θερισμού. Είναι ή εποχή όπου συγκομίζουν ένα μέρος—έχι μικρή σπουδαιότητα—από τα δώρα της φύσης—από τα πλούτη των Ισκιερών δασών μας...

Υστερα, όταν ο ήλιος γίνεται φιλάργυρος και κρύβει τόσο ζηλότυπα τις ακτίνες του, ώστε αυτές που μας δίνει δεν χρησιμοποιούν πιά σχεδόν σε τίποτα, τότε, κατά το διάστημα πολλών μηνών, πρέπει να ικανοποιήσουμε τις ανάγκες μας σε φως, έσωτερικό και έξωτετικό, με τα δικά μας μέσα. Χρησιμοποιούμε τις πτώσεις των νερών μας για να παράγουμε ηλεκτρικό ρεύμα και μ' αυτό το φως μπορούμε και διαβάσουμε λίγο. Βλέπετε ότι αν θέλει κανείς να πραγματευτεί το θέμα του πολιτισμού των Φινλανδών χωρικών, πρέπει να μιλήσει για την αγάπη τους προς το διάβασμα, που δεν είναι καθόλου παραγοντας αξιοκαταφρόνητος.

Μου φαίνεται πως πρέπει να επιμείνω στο γεγονός ότι ο αυτό το άρθρο έννοω τη λέξη πολιτισμός (μουλτούρα) σαν κάθε τι που μέσα ο' όλες τις κατακτήσεις της ανθρώπινης ενέργειας, χρησιμοποιούν στον άνθρωπο για να απολυτερωθεί από τις δυνάμεις της φύσης και της ψυχής του, για να κυριαρχήσει στις δυνάμεις του και να τις χρησιμοποιήσει στο να ανυψώσει την ψυχή του στο μέτρο του βίου πνεύματος που κατέχει. (Σημειώστε παρασηπτόντας ότι ο Φινλανδός χωρικός ξέρει να είναι σαφής). Το ενδιαφέρον λοιπόν του πολιτισμού του απλώνεται από την κτηνοτροφία των χοιρινών, ως τη συμφωνική μουσική. Όσον αφορά το πρώτο από τα παραπάνω ενδιαφέροντα, είναι φανερό πως ο Φινλανδός χωρικός δεν θα μπορούσε, βέβαια, να είναι έρωμυλλος με μερικούς κτηνοτρόφους Περιγκουοντινούς, που ή φήμη τους έφτασε μέχρις εμάς. Όσο για τη μουσική, πιστεύω πως μπορεί να μας παρουσιάσει το βαθμό της εξέλιξης του κατά πρότον θυμαστό. Θυμηθείτε πως οι πρόγονοι του Σιμπέλιους ήταν χωρικοί της Φινλανδίας και πως οι θαθείς εντυπώσεις από τη νεότητά του είναι που τον έκαναν μουσική μεγαλοφυΐα. Βρήκε την εμπνευσή του μέσα ο' ότι θεωρούμε σαν τις πιο πλούσιες ποιητικές μας πηγές: Τον Καλέβαλα και τον Καπτελετάρ. Οι θησαυροί μας είναι λίγο γνωστοί στη Γαλλία. Αυτό είναι βέβαια δυνατό. Αλλά δεν σημαίνει όμως πως αυτό πρέπει να μας ικανοποιεί και μας και να μην κάνουμε ό,τι μπορούμε για να τους καταστήσουμε γνωστούς.

Ο χωρικός είναι στη Φινλανδία ένας παράγοντας τόσο σπουδαίος, που αν τον παραλείπαμε, δεν θα μινε πιά τίποτα σπουδαίο για τον πολιτισμό μας. Δεν θα ήταν πιά παραμύθιο που ένα λευλούδι φουρωμένο στην

άμμο, που είνε άραίο μιά στιγμή και κατόπι μαθαίνεται. Πρέπει έν τούτοις να πληροφορηώ άμέσως τους αναγνώστες μου πως οι Φινλανδοί χωρικοί δεν είναι βέβαια άγγελιοι καταθεσμένοι στη γη. Θα έβριτε μέσα στην ψυχή τους τα έλαττώματα όλων των χωρικών: τα δυδ χειρότερα είνε ή τοιγκουονιά και ένας άμετρος πόθος των αγαθών του άλλου. Ορκίζομαστε συχνά για μόνη την ευχαρίστηση του όρκου και όταν είμαστε πολύ πιωμένοι, είμαστε δυσάρεστοι, για να μην πώ επικίνδυνοι. Αλλά ή ιστορία έχει δημιουργήσει γύρω από τον Φινλανδό χωρικό ένα είδος όρόλου, ώστε αν σκεφτούμε το Φινλανδικό Έθνος, βλέπουμε άμέσως μάζες χωρικών ντυμένες στα γκρίζα, τα χωράφια των και τα ζώα των. Και έπειτα, ο Φινλανδός χωρικός είνε ένας άνθρωπος που αυτοκαλλιεργείται. Σκέφτεται πολύ και γι' αυτό έχει έμπιστοσύνη στον έαυτό του.

Ήταν μιά εποχή που είμαστε πολύ πιο λιγότεροι άπάνω στη γη μας όπ' έτι είμαστε τώρα. Ένας άνθρωπος έφτιαξε το σπίτι του στην όχθη ενός ποταμού, μέσα στη μοναξιά. Πήρε μιά γυναίκα και ζούσαν μαζί τον καιρό τους ευτυχισμένον. Μιά μέρα βλέπει να κωματιζον πάνω στα νερά ροκανίδια φρεσκοκομμένα. Ξεσπά τότε ο πόλεμος! Ο άνθρωπος παίρνει τα όπλα του και προχωρεί μέσα στο λαβύρινθο του δάσους. Κοντά στις πηγές του ποταμού ήταν ένας άλλος άνθρωπος που έφτιαχνε μιά καλύβα με κορμούς δέντρων. Ένα βέλος σφύριξε μέσα στα φύλλα. Το κεκούρι έπεσε από τα χέρια του άλλου ανθρώπου. Τότε ο πρώτος ξαναγύρισε στο σπίτι του με εήρην. Προστάτεψε την έστια του έναν. Πιστά στον καρείο, που είχε τόλμησει να άγκατασταθεί μερικές λευγές κοντά του στο σπίτι του.

Τα πιο μεγάλα δεινοπαθήματα που ύφίσταται στην εποχή μας το Φινλανδικό Έθνος, έχουν κι' αυτά την αίτια τους στο ίδιο αυτό βαθύ ένστικτο. Η Φινλανδία μόλις είνε άποκτησία την έξωτερική άνεξαρτησία της—ετό έσωτερικό είμαστε πάντα κύριοι στα σπίτια μας—όταν την Άνοιξη του 1918 ένα αίματηρό κίνημα ξέσχισε τη χώρα. Ο Ρούσοικος μπελοεβικισμός, οι τελευταίες συμφόρες του πολέμου, πέρασαν σά μιά καταγίδα. Αλλά ές είνε... Άς μην κάνουμε να πλήττουν οι έστω με τις δικές μας ύποθέσεις. Σχεδόν 100.000 άγροκίματα νεοικασμένα άλλοτε, που σήμερα άνήκουν ο' αυτούς που τα καλλιεργούν, προέδεσαν σε μιά καταπληκτική ταχύτητα. Η εξέλιξη τους, το μέλλον τους, εξαρτώνται κατά πρώτο λόγο από την άνάπτυξη των χωρικών της χώρας μας. Θα έβριτε εδώ, όπως το είπα και πιο πάνω, τη θέση του έθνικου μας πολιτισμού.

Έχουμε αυτό το ένστικτο μέσα στο αίμα, αλλά μιά μικρή χώρα έχει πολύ πιο μεγάλο κίνδυνο να το χάσει, από ένα μεγάλο έθνος. Η φύση, στη Φινλανδία, χαρακτηρίζεται από την πεινιμία της. Παρά την ατομικότητα μας, είμαστε πρόθυμοι να σκύβουμε σε μελέτες, να άφήνουμε να παρασυρόμαστε σε μιά φιλοσοφία, ο' έναν ιδεαλισμό άπελη. Αυτό είνε ένας έθνικος πλούτος που πρέπει έπιμελώς να τον φυλάξμε. Υπάρχουν σε μας πολλοί άνθρωποι διαφέροντας άπαγγελμάτων, που χωρίς μισό ή άλλη πληρωμή, συλλέγουν με την καθόδηγηση της Φινλανδικής Άκαδημίας των Έπιστημών, τους θησαυρούς των λαϊκών τραγουδιών μας. Η έρεση με την όποια εργάζονται και τότε άποτελέσματα που πετυχαίνουν είναι άναμφίβολα, μοναδικά μέσα ο' όλο το σημερινό κόσμο. Αυτό όμως είνε ένας ιδεαλισμός ιδιότυπος, που ύπηρε μιά από τις ψυχολογικές άφορηές της τραγωδίας του 1918. Έπειδή όμως ο ιδεαλισμός συνδυάζεται με την άνεκτική ένεργητικότητα των Φινλανδών, μπορεί τις περισσότερες φορές ο' ιδεαλιστής να επιχρησθεί να γκρεμίσει έναν τοίχο με το κεφάλι του πριν λογαριάσει τις συνέπειες. Αλλά για να πούμε την αλήθεια: μερικά καλά χτυπήματα στο κεφάλι είνε μερικές φορές άπκοαιτητα για να καταλαβαίνουμε μες οι άλλοι, άνθρωποι που θορρά, ότι άπρέπει να φοβόμαστε το Θεό και να ντροπόμαστε την άνθρωπότητα του, ότι πρέπει να' άναποούμε την ίδιότητα κατάστασή μας και να σεβόμαστε την κατάσταση των άλλων, για να' άναφέρω άκομή τα λαϊκά όσα ο' των παροικιών.

Αυτό το πρωί, το φως και ή θερμότητα του ήλιου με γεμίζουν χαρά και είνε από τα πρώτα εκείνα, όπου το αίσημα, σά, σά όποιο δίνουν μερικές φορές το όνειμα του πατριτισμού, είνε το πιο ζωντανό. Ο πιο ά-

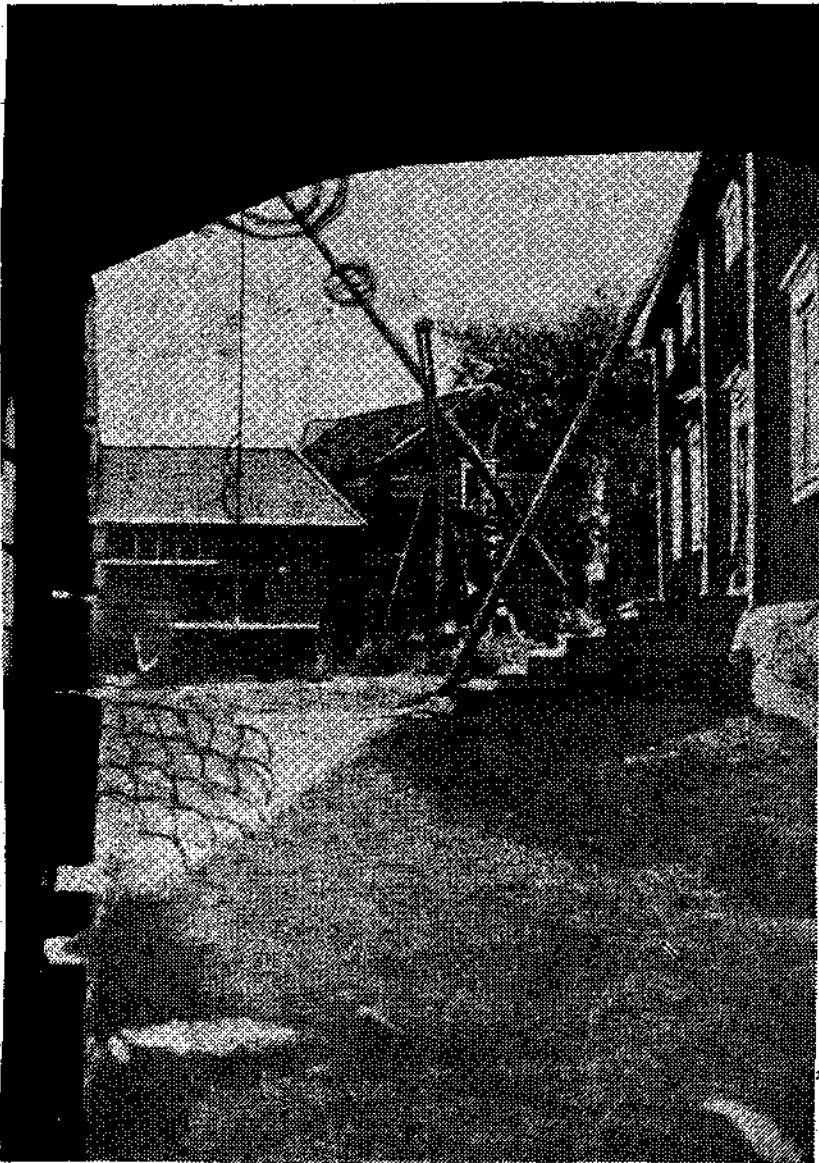
ταλαβαίνει, αφού σηκωθεί από το ύπνο του, ότι έχει άκομή—πως ο' σάς το πώ—καρδιά παιδιού. Άργότερα, μέσα στην ημέρα, οι χίλιες μικρές λεπτομέρειες του άγωνα γι' τη ζωή θα αναγκάσουν αυτό το έρωκό αίσημα να κρυφτεί και ο χωρικός θα γίνει πονηρός και πικτικός σαν ένας διπλωμάτης...

Αυτή τη στιγμή θα πώ ότι είμαι αισθηματικός. Παρατηρώ από έδ τη λίμνη του σπιτιού που κάνει το σο γαλανό το βλέμμα της μητέρας μου, ώστε δεν έχω δυσκολία να ξηγήσω σά πιο μικρά από τα παιδια μου το φαινόμενο της άντανκλασης. Άκούω το θόρυβο ενός μαξίου, εκεί κάτω, στο όρομο. Ο κοπέλλες με τα κόκκινα μαγουλά έχουν πιά άρμείσει τις άγελώδες στο σταύλο και το γόλα κυλά μέσα στο συνεργατικό γαλακτοκομείο άπ' όπου μούρχεται το κροτάλισμα των μεταλλικών δοχείων και το νεοθαύο. Εκεί φτιάχνουν το βούτυρο, που μπορεί και να τελειώσει πάνω στο ψωμί σας... Κάπου πιο πτω από πρίνοι άγνομαχάει και πφουν οι σανίδες, που σε λίγο ή μπαρκαριστούν ίσως για την Ίνδονία, όπου θα χρησιμοποιούν για να κατασκευαστεί το άνακτορο καννός κυβερνήτη. Νά, εκεί κάτω, ατό το καμινό που μεταφέρει τις λες από χαρτί λευκό. Ίσως είν αυτό που θα πάει στην έφημερίδα σας αύριο... Όλα αυτά είνε ένω να που παράγουν οι χωρικοί εδύ. Οι παραγωγί είνε φίλοι μου. Να μά την αλήθεια, και οι ετοιμύχωνε Γειά σας, άγρότες, γαλατάδες κ' έργάτες! Έπιτρέψτε μου να σέ παρουσιάσω στο πιο προηγμένο κοινό του κόσμου.

Δεν ξέρω αν κατόρθωσα μέσα αυτό το άρθρο να μιλήσω για τέ χωρικό πολιτισμό, που ο φίλος μου αρχισυντάκτης είχε στο κεφάλι του: Αυτό γενικά είνε έκτιστο π δειχνουν σπουδ' τουριστές. Άς έρθώσαι τις παραλείψεις μου, κινοντας πιο λαμπρό το άρθρο με Θα έβρι πάντως καλή την αλλη νόθ γέριμου άγροκόσμου και γ' ό' σάς πώ πως μέσα ο' αυτή τη αλλη, έπι γενεές τώρα, ο βιοκλιμα των γάμων ύποδεχόταν τη νέα κ κομωρά. Θα σάς μιλήσω για τα δι βερά τραγούδια του άποκαίρει σμού και τα μερολόγια που συν δέουν τους νεκρούς μέχρι την τελευταία τους κατοικία. Αν ο' ά χισυντάκτης βρίζει ενδιαφέρον να ταμπλώ που παριστάνει ένα χωρικό στο γέμισμα της πίτας η και το σημοσιέφι, και αν και ο φίλε αναγνώστη, το βρίζεις επί σάφρον, θα μπορέσεις να θαμώσαι με την άνεσή σου τον γέρο και δωμάτιό του. Για έπιστέγασμα λαν, διάλεξε το πορτραίτο μ' κόρης άγρότη, παρμένο Σάββα άπόγευμα κοντά στα κόγκελα η κήπου. Πολύ κοντά ο' αυτή, έ δάσος από σμύδες: Είνε παρ' έ που κόρθηκε κόντρο-λαμπερ, το π ποιητικό δέντρο της Φινλανδίας.

Άς θυμηθούμε τελειώνοντας ο' στη Φινλανδία, όπως σε πολλές άλλες χώρες—στη Γαλλία ίσως: λιγ' περο από άλλο—ή ζωή δεν είν πιά σήμερα εκείνη που ήταν χτέ Σήμερα, οι όδοιόρητοι πηγαίνι με άυτεκίνητο και οι μπερμ ένω ταλειπουν την άμαξά τους για έ φέρντ. Είνε λοιπόν έκπληκτικό σά τα κορίτσια της Φινλανδίας σά' πομακρωμένα χωρίζ τους με στα δάση, έντουλάρον τα μαλλί τους και ότι στεύς χορούς που γινονται στα χωριά παίζει μουσική τζάζ;

Στα ένστικτά του το πιο βαθύ έμνος ο άνθρωπος αλλάζει άργ. Τέτοιοι οι χωρικοί της Φινλανδίας άπολυδώντας καθέννας την κλή του και την ικανότητά του, φινουν ή δημιουργούν το έπίπεδο πολιτισμού τέτοιο, που το περιγραφα αρχίζοντας το άρθρο με το φράσαν και το δημιουργεί περισσότερο, έχι λιγώτερο...

Όλη χωρικό σπιτιού της Φινλανδίας.

Μετ.: Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ